

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

59-1

Brno 2018

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 59
Volume 59

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady Head of editorial board	Pavel Kouřil
Redakční rada Editorial board	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor Editor in chief	Petr Škrdla
Výkonná redakce Assistant Editors	Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela
Technická redakce, sazba Executive Editors, Typography	Azu design, s. r. o.
Software Software	Adobe InDesign CC
Fotografie na obálce	Hlinsko – Kouty I. Oboustranně plošně retušovány hrot se čtyřmi přiloženými uštěpy (obr. 3, str. 23).
Cover Photography	Hlinsko – Kouty I. Bifacial point with four refitted flakes (Fig. 3, Pg. 23).
Adresa redakce Address	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk Print	Azu design, s. r. o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2018
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Copyright ©2018 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

VLASATICE (OKR. BRNO-VENKOV)

„Pod lesíkem.“ Eneolit. Ojedinelý nález – sekerka a úštěp.

Při povrchovém sběru v roce 2017 byla v trati Pod lesíkem 2 km severně od Vlasatic u kóty 207,0 (GPS: 48.9529128N, 16.4932278E) se podařilo nalézt sekerku a rohovecový úštěp. V okolí nebyla zaznamenána koncentrace zlomků pravěké keramiky. Jedná se o menší lichoběžníkovou kamennou sekerku se zbrošenými boky o hmotnosti 53,54 g. Její délka je 5,3 cm, šířka 2,5 (u týlu) – 3,4 cm (u ostří), maximální výška je 1,6 cm (obr. 12). Magnetická susceptibilita měřená kapametrem KT-6 dosahuje jen nízké hodnoty $0,18 \times 10^{-3}$ SI. Je nutné ji ovšem považovat za orientační, protože artefakt nepokryl celou hlavu měřicího přístroje a nedosahoval potřebné mocnosti.

Použitá hornina má převážně stejnoměrně zeleňošedou barvu (Munsell 5GY 6/1), občas se objevují tenké světlejší laminy o mocnosti do 1 mm, někdy jde spíše o protáhlé šmouhy či šlírý. Pod stereomikroskopem ve vodní imerzi je struktura většinou až afanitická, to znamená, že nelze rozeznat jednotlivé minerály. Šlírovité útvary jsou hrubozrnnější a mají zřetelnou klastickou stavbu, rovněž v afanitické základní hmotě zbývající horniny jsou větší ostrohranné úlomky (velikost do 0,5 mm) pravděpodobně zčásti přeměněných krystalů živců.

Podle nedestruktivní rentgenové difrakce a na základě kvantitativního vyhodnocení zastoupených minerálů za použití Rietveldovy metody (provedl D. Všianský z Ústavu geologických věd Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity) se hornina skládá ze zhruba 33 % Ca-Na-plagioklasu, 41 % Na-plagioklasu, 18 % aktinolit, 6 % křemene, asi 0,5 % biotitu a zhruba stejného množství chloritu (obr. 13).

Pro zcela spolehlivé petrografické zařazení horniny by bylo nutné provést petrografický výbrus. Všechna data zjištěná nedestruktivními metodami (smouhovitá až šlírovitá stavba s hruběji zrnitými okrsky; klastická, pravděpodobně krystaloklastická struktura; vysoké zastoupení živců a vedle nich aktinolit; mírná přítomnost křemene; nízká magnetická susceptibilita) však svědčí pro závěr, že se jedná o slabě metamorfovaný spilitový krystaloklastický tuf – tufit proterozoického stáří původem ze středních Čech. Poznátka o této surovině shrnul Turek, Daněček (1997). V rámci jejich práce je popsáno K. Domečkou také několik výbrusů. Nejstarší masové používání této suroviny je uváděno již z období starých nálevkovitých pohárů, charakteristickou surovinou se stal spilitový krystalový tuf pro ploché sekery řivnáčské kultury (např. sekery typu Slánská hora), když na některých výšinných sídlištích ve středních Čechách tvoří více než polovinu celkového počtu broušených nástrojů.

Srovnáme-li vlasatickou sekeru s definicí sekery typu Slánská hora (Böhm 1941, 122; Neustupný *et al.* 1960, 145; Pleiner 1978, 254), která je popisována jako asymetrická lichoběžníkovitá sekerka s vyhraněnými boky, téměř obdélníkovým příčným průřezem a jednostranně zbrošeným ostřím, je zřejmé, že námi popisovaný artefakt této charakteristice zcela vyhovuje.

Silicitový úštěp je zhotoven z rohovce typu Krumlovský les, variety I.

Antonín Přichystal, Josef Unger,
Dalibor Všianský

Literatura

Böhm, J. 1941: *Kronika objeveného věku*. Praha: Družstevní práce.

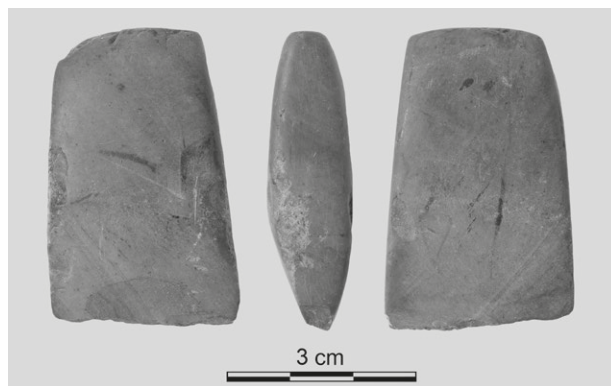
Neustupný, J., Hásek, I., Hralová, J., Břeň, J., Turek, R. 1960: *Pravěk Československa*. Praha: Orbis.

Pleiner, R. 1978: Řivnáčská kultura. In: R. Pleiner, A. Rybová (eds): *Pravěké dějiny Čech*. Praha: Academia, 253–259.

Turek, J., Daněček, V. 1997: Nově objevená eneolitická naleziště na Kladensku a Slánsku. Poznámky ke studiu kamenné broušené industrie českého eneolitu. *Archeologie ve středních Čechách* 1, 127–141.

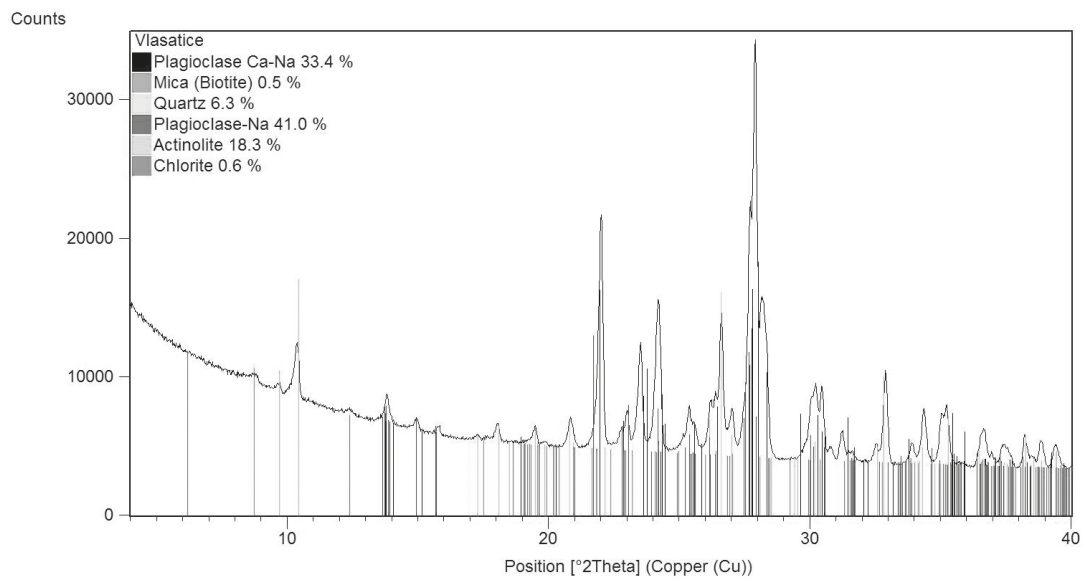
Resumé

Vlasatice (Brno-venkov District), “Pod lesíkem”. Eneolithic. Surface survey. Isolated artefacts – axe, flake.

Obr. 12. Vlasatice. Sekerka typu Slánská hora. Foto L. Plchová.

Fig. 12. Vlasatice. Axe of Slánská hora type. Photo by L. Plchová.

Obr. 13. Vlasatice, sekerka. Rtg-difraktografický záznam.

Fig. 13. Vlasatice, axe. X-ray diffractographic record.